

3. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зару-біжного досвіду. *Держава та регіони*. 2014. № 42 (77). С. 72–76.

Одержано 13.11.2019

УДК 346.5

Володимир Нестерович ПЕТРИНА,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права

та фіскального адміністрування

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ЕКОНОМІЧНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розвинута економіка є найважливішою складовою економічної безпеки країни. Головним чинником розвитку економіки в демократичній країні є економічна конкуренція.

Обов'язок держави забезпечувати захист економічної конкуренції закріплено в ст. 42 Конституції України. З метою забезпечення справедливої економічної конкуренції на міжнародному рівні Україна уклала низку міжнародних угод, включаючи Угоду про субсидії та компенсаційні заходи. Для забезпечення справедливої економічної конкуренції в Україні було прийнято низку законів, зокрема, ЗУ «Про захист економічної конкуренції», ЗУ «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», ЗУ «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту». Проте, не дивлячись на це, у Світовому індексі конкурентоспроможності за 2017–2018 роки за таким показником як ефективність антимонопольної політики (англ. effectiveness of anti-monopoly policy) Україна посіла 124 місце серед 137 країн, що досліджувалися [1 с. 297].

В числі головних причин, що роблять практику застосування норм, направлених на забезпечення економічної конкуренції (надалі – конкурентні норми), в Україні однією із найменш ефективних у світі, є наявність в законодавстві України таких норм, що конфліктують із конкурентними нормами і на практиці дозволяють з легкістю їх обходити.

До таких антиконкурентних норм відноситься низка норм, що охоплюються поняттям «засоби державного регулювання господарської діяльності», зокрема, такі засоби, як «надання інвестиційних, податкових та інших пільг» та «надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій» [2], що передбачені ст. 12 Господарського кодексу України (ГКУ). Проявами цих так званих засобів

державного регулювання господарської діяльності, зокрема, є: надання державою пільг та субсидій казенним підприємствам, що передбачене ст. 77 ГКУ; державна підтримка для реалізації окремих інвестиційних проєктів, що, зокрема, передбачена ст. 2, 7, 12-1 ЗУ «Про інвестиційну діяльність»; надання державою пільг в спеціальних економічних зонах (надалі – СЕЗ) окремим суб'єктам господарювання, яких вибирають особи, уповноважені на виконання функцій держави, що передбачене законодавством України про СЕЗ.

Усі зазначені вище так звані засоби державного регулювання господарської діяльності згідно із ЗУ «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» охоплюється поняттям «державна допомога суб'єктам господарювання», яке в ч. 1 ст. 1 даного закону визначається, як *«підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що створює або загрожує створенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності»* [3]. Згідно зі ст. 15 ЗУ «Про захист економічної конкуренції» така державна допомога окремим суб'єктам господарювання має кваліфікуватися як *«антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю в такій формі, як «надання окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи створення конкуренції»* [4]. Зазначені вище так звані засоби державного регулювання господарської діяльності в міжнародному праві кваліфікуються як «заборонені субсидії», які згідно зі ст. 3 міжнародної Угоди СОТ про субсидії та компенсаційні заходи *«члени СОТ не можуть ані надавати, ані зберігати»* [5]. Так, зокрема, до заборонених субсидій згідно зі статтями 1–3 зазначеної Угоди відносяться такі адресні субсидії, коли: *(і) уряд практикує пряму передачу грошових коштів (наприклад, дотацій, позик або вливань капіталу), потенційну пряму передачу грошових коштів або зобов'язань (наприклад, гарантій за позиками);(ii) уряд відмовляється від доходів, що йому належать, або не стягує їх (наприклад, такі фіскальні стимулюючі заходи, як податкові кредити);(iii) уряд надає товари або послуги, крім загальної інфраструктури, або закуповує товари або послуги»* [5]. Згідно зі ст. 2 даної Угоди субсидії вважаються адресними у тому випадку, *«коли орган, що надає субсидію, або законодавство, відповідно до якого діє такий орган, прямо обмежує доступ до субсидії лише колом певних підприємств»* [5].

Цікавим є той факт, що зазначені вище дії (тобто державна допомога окремим суб'єктам господарювання), коли вони вчиняються українськими державними органами, українське законодавство (зокрема ст. 12 ГКУ) визначає як засоби державного регулювання господарської діяльності. Проте, коли такі самі дії вчиняються іноземними державними органами, то українське законодавство визначає їх як «нелегітимні субсидії» і передбачає за них відповідні санкції. Так, ст. 1 ЗУ «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» передбачає, що субсидія – це «фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки)» [9], а ст. 8 даного Закону передбачає, що у випадку, коли «державний орган, що надає субсидію, або законодавство, на підставі якого діє цей орган, недвозначно надає доступ до субсидії тільки певним підприємствам, така субсидія вважається специфічною, тобто нелегітимною» [6].

Висновок. Проведене вище дослідження доводить, що норми, які передбачають підтримку окремим суб'єктам господарювання у будь-якій формі за рахунок ресурсів держави, мають антиконкурентний характер.

За Конституцією держава не наділяється функцією надавати будь-яким окремим суб'єктам господарювання підтримку у будь-якій формі за рахунок ресурсів держави. Натомість ст. 42 Конституції покладає на державу обов'язок забезпечувати захист економічної конкуренції. З огляду на це усі зазначені вище антиконкурентні за своєю природою засоби державного регулювання господарської діяльності (тобто норми, що передбачають підтримку окремим суб'єктам господарювання у будь-якій формі за рахунок ресурсів держави) є по суті антиконституційними.

Крім того, норми, що надають особам, уповноваженим виконувати функції держави, право вживати ці антиконкурентні засоби, одночасно надають широку можливість цим особам використовувати надані їм службові повноваження з метою одержання неправомірної вигоди і, таким, чином сприяють створенню в Україні корупційного середовища.

В силу свого антиконкурентного, корупційного та антиконституційного характеру норми, що передбачають підтримку окремим суб'єктам господарювання у будь-якій формі за рахунок ресурсів держави, безумовно, негативно впливають на економічну конкуренцію, розвиток економіки України та на економічну безпеку

України. З огляду на це дані норми мають бути вилучені із законодавства України.

Список бібліографічних посилань

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018 / ed.: K. Schwab. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> (дата звернення: 11.11.2019).
2. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 436-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 09.11.2019).
3. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : закон України від 01.07.2014 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18> (дата звернення: 09.11.2019).
4. Про захист економічної конкуренції : закон України від 11.01.2001 № 2210-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 11.11.2019).
5. Угода про субсидії та компенсаційні заходи : від 15.04.1994 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_015 (дата звернення: 09.11.2019).
6. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : закон України від 22.12.1998 № 331-XIV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14> (дата звернення: 09.11.2019).

Одержано 11.11.2019

УДК 342.336.1:351.476.1

Василь Вікторович САЗОНОВ,

кандидат юридичних наук,

докторант Харківського національного

університету внутрішніх справ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ефективність протидії злочинності напряму залежить від якості кримінологічного забезпечення цієї діяльності, від тих умов, в результаті створення яких має настати сприятлива для діяльності суб'єктів протидії злочинності ситуація або їх множина.